

**Nunavunmi Inminiiqtailinirmun
Havaqatigiit**

**Inuusivut Anninaqtuq
Hulidjutighanun Upalungaijautit
2017-2022**

**Kinguliqpaaq
Uniudjut**

---

*Una kinguliqpaq uniudjut itqaumadjutaujuq tapkununga kitut
inminiiqhimajut. Iltarijavut ajuqhautait niriugungnairutait atuqhimajait.*

*Tapkualu kitut inminiirahuaqpaktut, iltarijavut ajuqhautait, aghuurutit,
hakugingnit uuktungnirmun nutaamik pidjutighainik inuuhiinun.*

*Ilainun, ilananun, nunallaanunlu hulaqutigijaat inminiirnikkut, iltarijavut
uluriahungnirmik mihigimajait huinirmun piqpagijatik.*

Titiraqhimajut Iluani

A message from the Partners.....	Error! Bookmark not defined.
Summary.....	Error! Bookmark not defined.
Acronyms.....	Error! Bookmark not defined.
Commitment 1 We will take a focused and active approach.....	Error! Bookmark not defined.
Commitment 2 We will strengthen mental health services	Error! Bookmark not defined.
Commitment 3 We will support youth resilience.....	Error! Bookmark not defined.
Commitment 4 We will deliver intervention training	Error! Bookmark not defined.
Commitment 5 We will support research, monitoring and evaluation.....	Error! Bookmark not defined.
Commitment 6 We will communicate openly with Nunavummiut about prevention and our progress	Error! Bookmark not defined.
Commitment 7 We will support early childhood development.....	Error! Bookmark not defined.
Commitment 8 We will support community-led action.....	Error! Bookmark not defined.
What we've learned	Error! Bookmark not defined.
The future	Error! Bookmark not defined.

Tuhaqtidjutait hapkunanga Havaqatigiinin

Inuusivut Anninaqtuq Hulijakhakkut Hulidjutighanun Upalungaijautait 2017-2022, Nunavunmi talimani-ukiuni inminiiqtailinirmun upalungaijaut, naunaijaqhimajut kitunun turaangadjutait hunat aalakiinun kavamanun kavamaungitunun havaqatigiit pijaangani Nunavunmi Inminiiqtailinirmun Hanaqidjutit iingujut angiriirutit. Hapkua iingujut angiriirutit ikajuutighat lainun nunallaanunlu tamaini Nunavunmi turaangajut havaklugit inuuhiringnaqtumik nunallaat.

Hulidjutinun upalungaijautit titiraqhimajut katitiqhimajut tautuktuumijaarutivut nakuutqiakkut kiudjutigijaangini uvalu ihuaqtumik ikajuriangani inminiiqtailinirmun kitut hivuliujughat Nunavunmi. Inminiiqtailidjutighat amigaitunik idjutiaqqtut ukualu ilaujut havaklutik mighaanun ikiklijuuminirmun hiqtut inminiirnikkut, amigaiquumiqlugit ilituqhaidjutit, pijaaqlugit ihuiguuutit, ikajuqlugillu inuit ilihimaliqlugit hunat qanuriliurutighat humi kinali atuliqqat ihumanirmun idjuhiinunlu ilaujut inminiirahuarnirmun.

Avatqumajuni talimani ukiuni, havaqatigiiktugut inminiiqtailinirmun hakugihijuumirahuaqhugit inuuhiqatiarutighait Nunavunmiut tamaini aviktuqhimajumi. Tutqighaqhugit auladjutit-pihimajut upautidjutinun ilaqaqtut amigaitunik timiqutiaqqtunik havauhighallu tunijaujut tamainun Nunavunmi ikajuutigha iinun angirutinun anginirhakkut nakuujumik hulaqidjutighat. Inminiirahuarnikkut idjuhiit pidjutiaqqtut ajungnaqtunik aalakiinik pidjutiaqqtut havaqatigiingnirmik atautimun ihumagijaujunik qajangnautinun pidjtaujut. Pidjtaujut inminiirahuarnirmun anginiqhait aktilaangit, inminiiqtailinirmun ilaqaqtut amigaitunik upautidjutinik Havaqatigiiktununlu ikilijuumirahuaqhugit qajangnautinun pidjtaujut ilaujut inminiirahuarnirmun idjuhiit.

Quviahuktugut tunihiluta haffumunga kinguliqpaamik uniudjunmik kitut hivumut naunaijaqhimajut katitiqhimajut aghuurutit havakhimajullu qitqani qanuriniitigut uniudjutit. Talvanga Iidjirurvia 2020, naunaituq ajungnaqtuq tamainun aulahimaaqtumik atuqhimaahugit ilihimajaungit ajuqhautit pidjutiginlugu ajuqhautit qalagjuarnirmun COVID-19 aanniarut nunaquami. Ilaununi hapkununga ajuqhautinun quviahuktugut aghut havaktuni havaktiaqqtugut haffumunga hulidjunmin upalungaijautinik aghuurutinunlu inminiiqtailinirmun.

Haffumuuna unaguhungitutik havaktit quviahuktugut nakuujumik qanuriniinik ukualu katitiqhimajut aghuurutit, kihimi, havaaghariaktuq. Una uniudjut naunaijaqhimajait qanuriniit aulahimaaqtut havaqatigiingnirmun havaaghat tautuktugillu angirutivut aulahimaaqtumik ikajuutighat inminiiqtailinirmun. Havaqatigiit aghuurutiginiqtautit havaaghat qanuriniillu haffuma hulidjutip upalungaijautait havaqatigiingnikkut havaklugit qaijut Hulidjutinun Upalungaijautit haffumani 2023-2028.

Niriuktugut aulahimaaqtumik atuqlugit tautuktuumijaaqtavut Nunavunmun havaklugit havaaghatigut, aghuuqluta, ilihimajavullu atuqtilugu una upalungaijaut hivunut hakugikhijaangani ukualu ikajuqlugit nutaqqavut, ilavut, nunallaallu aqagumun. Tamaita inuit havaaqaqtut havauhighaanun inminiiqtailinirmun, ukualu NSPS Havaqatigiit aghuuqhajait tigumidjutiaqqtut ukualu Nunavunmiut ilauliqlutik aghuurutinun ihuaqhijuumirahuarnirmun Nunavunmiut qanuriiniit ihuuiit.

Nunavut Kavamanga

1 (877) 212-6438

<https://www.gov.nu.ca/in>

Palliihimat, V Havagviat

1 (867) 979-0123

www.rcmp.grc.gc.ca

**Nunavut Tunngavikkut
Inuuhiq Katimajit**

1 (888) 646-0006

www.tunngavik.com

Isaksimagit Inuusirmi Katujjiqatigiit - Iqittiaqhimalugu

1 (866) 804-3234

www.inuusiq.com

Kangiqhitarumaguvin mighaanun haffuma uniudjutimun ilauliqnirmunluuniin inminiiqtailinirmun Nunavunmi ilituripkaqlugu:

Victoria Madsen

Ikajuqti Tugliq Minista, Inuusivut ukualu Ihumamun Aanniaqtailinirmun Ipiralainirmunlu Munaqhiliqjiktut Nunavut Kavamanga (867) 975-5290

vmadsen@gov.nu.ca

Naittumik Titiraqhimajuq

Inuusivut Anninaqtuq (Atauhiuqatigiik Inuuhirmun), Nunavunmi pingahuujuq inminiiqtailinirmun hulidjutinun upalungaijaut, pihimajuq haffumunga Nunavunmi Inminiiqtailinirmun Hanaqidjutinun. Hulidjutinun upalungaijaut ihuaqhaqhimajuq havauhiqaqtuqlu kingulirnun aghuurutinun qitqaituni auladjutinun-tamainun aviktuqhimajumi upautidjutaanun pihimajuq havaqatigingnirmun aalakiinun kavamanun timiujununlu Havaqatigiit atuqtilugu 2017 hamunga 2022.

Piqaqtuq iinik turaarutinik angirutinik uvani Inuusivut Anninaqtuq ikajuqtaujuq qaffiin tautungnaqtukkut-pihimajut hulidjutit. Hulidjutit aalakiit pihimajaangini kivgaqtuutit tuhaqtidjutiluuniin tikitait amigaitut katimajit inuit. Haffumuuna iluani hilataanilu atulirnit, havaqatigiingnikkut havangniq Havaqatigiinun ikajuutaujuq auladjutinun-tamaanun aalanguqtirnanun.

Iingujut angirutit:

1. Havaklugit turaaqhimalugit hulidjutinun upautidjutait.
2. Hakugikhijuumiqlugit ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit.
3. Ikajuqlugit inulramiit annaktuidjutighait.
4. Tunihiluta hatumiarnirmun ilihaidjutinik.
5. Ikajuqlugit ihivriurutit, munarilugit naunaijaqhimaqlugit.
6. Tuhaqtilugit angmaumajumik Nunavunmiut pittailinirmun qanurinvullu.
7. Ikajungniaqtavut ilihalihaqtut nutaqqat pivallidjutait.
8. Ikajuqlugit nunallaani-hivuliqhuqtut hulidjutinun.

Una kinguliqpaq uniudjut turaangajuq katitihimajutigut havaanun ukualu amigaitut nakuujumik pidjutit qanuriniillu havaktauhimajut katitirijut Havaqatigiit hamanga Ubluqtuhivia 2020 hamunga Qiqailruq 2022. Qitqani Qanuriniinun uniudjutit nuitiqtaujuq uvani 2021mi malrukukiuk Hulidjutinun

Upalungaijautit. Angirutit 5-3 - *aulahimaaqtumik munaridjutit ukualu naunaijautit atulirniranun Nunavunmi Inminiiqtailinirmun Hanaqidjutit* hulidjutit titiraqhimajut uvani hulidjutinun upalungaijautinun. Titiraqhimajut haffumani kinguliqpaami uniudjutini pidjutiqaqtut aghuungnaqtunik hulidjutinik iniqtiqtaujut hapkunanga Havaqtigiinin.

Una kingiliqpaq uniudjut ihuaqhaqtauhimajuq ukuatut havauhiatigut Inuusivut Anninaqtuq Qitqani Qanuriniitigut Uniudjut (piinarialik uvani <https://www.gov.nu.ca/health/information/reports-and-documents>). Qanuriniitigut uniudjutit pidjutaujut ikajuutit titiqqat haffumunga kingiliqpaamun uniudjunmun, hapkua titiqqat pidjutigijait aghuungnaqtut havaaghat iniqtiqtauhimajut avatqumajumi talimat ukiut atuqtait. Atautit iingujut uqautigijaujut angiriirutit uqautaujut uvani Inuusivut Anninaqtuq Hulidjutinun Upalungaijautit 2017-2022 pidjutiqaqtu atautinun titiraqhimajut uvani kinguliqpaami uniudjutini quviahuutit naunaijaqhimajut iniqtiqhimajut hulidjutit ukualu *Uvagut havaktavut* titiraqviani naunaijaqhimajut iliturinaqtut havaaghat.

Inminiiqtailinirmun hivuliuhimaaqtut tamainun Havaqatigiingnun. Itquumajuq aulahimaaqtumik angirut, ilaliutijavut titiraqhimajut uvani uniudjutini atiqaaqtuq *What we've learned* and *The future*. Hapkua titiraqhimajut naunaijaqhimajut aghuungnaqtut ilijaujut ukualu upautidjutit upalungaijautinun kitut pidjutaujut katitirinirmun atuqtavut avatqumajuni talimani ukiuni. Upalungaijautinun havauhiit tadjja havaktauliqtut hitamaujumun hulidjutinun upalungaijautit haffumunga 2023-2028.

Naitumik Titiraqhimajut

ASIST	Iiuraqhimajut Inminiitailinirmun Ajuiqhautinun Ilihaidjutit
CGS	Nunalingni Kavamatkunnilu Pivikhaqautikkut, Nunavut Kavamanga
CHR	Nunallami Munaqhit Ikajuqtia (Kavamatkut Nunavunmi havaaghat)
DOJ	Havagviat Maligaliqijitkut, Nunavut Kavamanga
ECE	Nutarannuanik Ilihalihaaqtingnik Ilihautikhat
EIA	Kavamaliqiyitkut, Kavamatkut Nunavut
FASD	Hingaiyat Taangaqturnikkut Inuuhirliuqtuliqnirmut
GN	Nunavut Kavamanga
HR	Havagvia Havaktulijitkut, Nunavut Kavamanga
IIKELC	Isaksimagit Inuusirmi Katujjiqatigiit Iqittiarhimalugu Inuuhiq Katimajiit
IISP	Havaqatiginut kangiqhidjutinun Uqautiginirmun Maligahat
IMHA Kavamanga	Inuusivut, Ihumamun Aanniaqtailinirmun Ipiralainirmunlu, Havagvia Aanniaqtailinirmun, Nunavut
IQ	Inuit Qaujimajatuqangit
ISV	Inuit Inuuqatigiingnikkut Akhuurutigijangit
ITK	Inuit Tapiriit Kanatami
IUT	Inuit Uqausinginnik Taiguusiliuqtiit
KitIA	Kitikmeot Inuit Katimajiit
KivIA	Kivalliq Inuit Katimajiit
MHA Kavamanga	Ihumamun Aanniaqtailinirmun Ipiralainirmunlu, Havagvia Aanniaqtailinirmun, Nunavut
MHSS	Ihumamun Aanniaqtailinirmun Amirinirmun Auladjutit
NAC	Nunavut Ukiuktaqtuni ilihaliarpaarvik
NISPS	Nunavunmi Inminiiqtailinikkut Hanaqidjutit
NSPS	Nunavunmi Inminiiqtailinikkut Hanaqidjutit
NTI	Nunavut Tunngavikkut
QHRC	Qaujigiartiit Aanniaqtailinirmun Qaujihainirmun Havagvia
QIA	Qikiqtani Inuit Katimajiit
QoL	Pimmarigharnikkut Inuuhirittiarutinun Havagviat ¹
RIAs	Aviktuqniini Inuit Katimajiit
RCMP	Pallihimat

---

¹ QoL havaktait timiqutiqaqtukkut havauhiit aalanguqtiqhugit uvani 2020mi atiqtauffaaqtuq Inuusivut.

Uqariirut 1

Pinaqtugut turaangajumik ukualu hulidjutinun upautidjutait

Hulidjutinun nattumik

- 1-1. Hakugikhijuumiqlugit GNkut hivuliqhuutait, tutqighaqlugit uvalu angirutit inminiiqtailinirmun
- 1-2. Hakugikhijuumiqlugit NTItkut havaktit amigaitilaangit ukualu havaqatigiigutait inminiiqtailinirmun
- 1-3. Aulahimaaqtumik hakugikhijuumiqlugillu havaqatigiigutit qitqani ukua NSPS Havaqatigiit
- 1-4. Pihimalugit ilauqataulutik RIAkut aviktuqhimajumi inminiiqtailinirmun upalungaijautinun aghuurutinunlu
- 1-5. Hakugikhijuumiqlugit havaqatigiigutait qitqani Havaqatigiit ukualu Nunavunmiut havaktut nunallaat aktilaangitugit
- 1.6. Ihuaqhijuumiqlugit uuktuutait hapkua Inuit Qaujimajatuqangit upalungaijainirmun tunihinirmunlu inminiiqtailinirmun ukualu inuuhiqatiarnirmun pinahuarutit

Iniqtiqhimajait

Havaqatigiit piqaqtu hakugiktumik angirutinik Hanaqidjutinun imaa havakhugit aktilaangitugit aulahimaaqtumiklu ilaulutik katimajinun hulidjutinunlu tapkua turaangajut nunallaanin-hivuliqhuqtut inminiiqtailinirmun. Aanniarut nunaqujami pidjutigijaujuq nutaanik maligahanik ajuqhautiniklu ilaujut tingmijunun katimajununlu hulaqutaujut upalungaijaqhimajunun hulidjutinun. Hapkua naunaijautaujut uuktuutinik ilanginun havaaghat iniqtiqtaujut hapkunanga Havaqatigiin talvanga Ubluqtuhiviani 2020.

→ Ukua NSPSngit Havaqatigiit katimaqataaqtut tatqirhiutini pijaangini aulahimaaqtumik turaangajaangini upalungaijaunmun.

→ Ukua GNkut Inuusiq Katimajait - kitut tutqighaqtait ukua GNkut atulirnirnit haffuminga NSPS ukualu ilaujut Hulidjutinun Upalungaijautit - ilaliutihimajuq ukununga NSPS Havaqatigiit tatqirhiutini katimadjutainun ihuaqharianigini tuhaqtidjutit munarilugillu ikajuutit ulapiqutait pidjutaujut aaniarunmun nunaqujami.

→ Malruiqtuqhugit ukiungani katimadjutit, katimajut aalakiini aviktungniini, nakuujumik katimajut uvani 2016 unalu 2018; kihimi, una 2020 unalu 2021 katimadjutit taimaaqtaujut aanniarutikkut nunaqujami maligaitugit upalungaijaqhimajut katimalutik ukiaghami 2022mi.

→ Nakuujumik inminiiqtailinirmun inulramiit hulipkaqtaujut hivuani malruiqtuqhugit ukiut aviktuqhimajumi katimadjutit uvani 2016mi uumanilu 2018mi ilauqatigiiktitugit inulramiit uqautigiblugit ihumagijait inminiiqtailinirmun inuuhiqatiarnirmunlu ihumaliurutinik-ihumaliuqtut ukualu inminiiqtailinirmun Havaqatigiit kivgaqtuqtut; kihimi, una 2020 unalu 2021 katimadjutit taimaaqtaujut aaniarutaanun nunaqujami maligahatigut upalungaihimajut katimalutik ukighami 2022mi.

→ Pitquhiliqijitkut atuliqtaat aulahimaaqtumiklu ikajuqhugit ilihimajat ilihaqtitiblugit ukualu uuktuutit IQ Inirnighanin inulramirnun hapkunuuna Inirmighat Inulramiit Havagviani.

→ Havagviat Aanniaqtailinirmun Inuusivut havagviata havaktait turaaqhimajut havaaghat ikajuutighat inminiiqtailinirmun pinahuarutinunlu.

Ihuaqhaidjutighamut Maligaliqinirmun Hivuliqpaaq Havaaq

Hivuliqhuqtut ukua Havagviat Maligaliqijit, hivuliqpaaq havaaq havaktauhimajuq ihuaqhaidjutighaanun maligaliqinirmun. Havaaghaq aulajuq talvanga 2018min Iqaluktuutiami Arvianilu.

Pinahuarutait hivuliqpaami havaami tunihijaamingni mamihainirmik pitquhirmunlu pinahuarutinun ikiklujuumirahuaqhugit itiqtaunirit Nunavunmiut maligaliqinirup auladjutaanin uvalu ikajuqlugit Nunavunmiut qajangnautiqagtut. Upautidjtait naunaijaqhimajut 'atuqtaunirmun' kivgaqtuutit tapkua tunihijut inuhamun aanniaqtailinirmun ipiralainirmunlu uqaudjinirmik mamihainirmikluuniin ukualu aalat ikajuutit ikajuriangini atautit maminirmun inuuhirighidjutighait ihuuhit.

Hulidjutit turaaqhimajut uqautigilugit pidjutaujut ihuinaarnirmun idjuhiit ikiluumiriangana ihuinaaffaarutit imaa ilaulugit mamihaidjutit pitquhikullu pinahuarutit.

Havaavut

Nutaaq Inuuhiqattiangnikkut Havaaghaq Ajuittiaqhimajumun

Inuusivut, Ihumakkut Aanniaqtailinirmun Ipiralainirmunlu ilitarijait ihariagijait tunihilutik turaangajunik, ihuaqtunik ikajuutinik nunamingni inminiiqtailinirmun pinahuarutit haamlani. Havaqatigiit havaqatigijait HRkut havakhugillu nutaat havaaghat havaktauhimajut ikajuriangini nunamingni inminiiqtailinirmun ilauqatigiingnirmun upalungaijautinunlu.

Uvani 2020mi ukua Inuuhiqattiarnirmun Havaaghanun Ajuittiaqhimajup havaaghaa havaktunikuq havaliquhulik qilamik ikajuriangini tamaita Nunavunmi nunallaat turaaqhimajut inminiiqtailinirmun.

Ikajuutinun havauhighaq tamangnun unghiktukkut upautijununlu. Una ajuittiaqhimajuq piinarialik hivajautikkut pulaaqtaqhimaaghunilu tamainun Nunavunmi nunallaanun

Uqariiqut 2

Hakugikhijuumiqlugit ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit

Hulidjutinun Naittumik

- 2-1. Hakugikhijuumiqlugit kangiqhidjutinun uqautigijaudjutit pipkaqlugillu ikajuqtaujaangini nakuutqianik ikajuutinik atautinun qajangnautiqagtunun
- 2-2. Amigaijuumilugit ihuaqijuumiqlugillu ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit
- 2-3. Hakugikhijuumiqlugit ihumamun aanniaqtailinirmun ajuittiaqhimajut aktilaangit, turaangajut Inuinnarnik havaktinirmun ihumamun aanniaqtailinirmun havaangit
- 2-4. Amigaijuumiqlugit pijaarnirit nunallaanun-pihimajut, Inuit mamihaidjutighait inuuhiqattiarnirmunlu pinahuarutit
- 2-5. Amigaijuumiqlugit pijaarnirit pitquhirmun ukualu ukiungitigut-ihuaqtut nikalirirmun ikajuutit tamainun
Nunavunmiunun kitut ikajutqaniaqtut mamihainirmun ukualu ikajuutinun katimajunun
- 2-6. Ihuaqijuumiqlugit pinaarnirit ajuqhaqtunun hivajaqviit ikajuqtaujumajut
- 2-7. Ihuaqijaujut upalungaijautit kiudjutigijaangini ajuqhautit, imaatun qanituriiqtut inminiiqtut ukualuuniin anginirhakkut qaiannautiqagtut nunallaat

Inuktit-ujajuktut Ajuqhaqtunun Uqaudjijut

Il
h
ir

Ilisaqsivik turaangajut amigaijuumiqlugit kivgaqtuut Inuktit-ujajuktut uqaudjijut kitut tunihijut ajuqhaqtunun ikajungnirmun kivgaqtuutunik Inuit pituhiitigut.

okua

Ilisaqsivik piqaqtuq 20nik ilihaqhimajunik uvalu ajuitut uqaudjijut pidjutigiblugit hulidjutit ajuqhautinun. Uqaudjijut pulaaqtaqhutik nunallaanun amigaitilaangit iingujut ublut ikajuriangini Nunavunmiun pidjutigilugit hulaqutit inminiirahuat aalaluuniin ajuqhautit. Humi aanniarutip nunaqjuami tingmitailidjutait, uqaujijut kivgaqtuutait tunijajut unghiktukkut ulapiqpaqtailiblugit ikajuutit kivgaqtuutunin.

a

Timiujut, tadjajut turaangajut hapkununga Qikiqtaalungmun aviktungniamun, nuutiqhutik katulaaqqtut uqaudjijut havangaanginaliqnirmun uqaudjijut amigairiangini kivgaqtuutit tunihijaamingniklu amigaijuumiqtunik pittailidjutikku ikajuutinik.

Nutaaq uqaudjijut ilihaidjutinun pinahuarutaa ilaqaqtut talimat-malrungni-havainirni ilihaidjutit tapkua hivitunigaqtut atahirmik ukiumik, hivitunia, iniqtiriangani.

Iniqtiqhijajut uqaudjijunirmun pinahuarutainun, pijaghaqaqtut angiklijuumiqlugu inmi

→ Havagvia Aanniaqtailinirmun, NTIku, ukualu NAC kut havaqatigiiktut tunihijaamingni inungnun

un

Angutit Inuuhiringnighaa

IMHAKut havaqatigijait ukua Pulaarvik Kablu Inanariit Katimavia ihuaqhijuumiqlugununallaamun-pihimajut ikajuutighat angitit inuuhiqatiarutighainun. Una havaaq aularutijug katitihugit ihumagijajut inulramirnun angutinun Kivallirmi kangiqhidjutighainun pivallianirmun pinahuarutit tapkua nunallaanin-havaktaujut ihuaqtullu.

a

Inuusivut's Angajughiitn Uqaudjijut Atii Angutiit pulaaqtaqtut pingahunun nunallaanun Kivallirmi hivuani tingmidjutit aalanguqtinagit hilakkut unalu aanniarutikkut nunaqjuami. Quvianaqtut qaffiuniit quviahuktut inulramiit angutit katimajut uqautigiblugit ihumagijatik kitut pihimajut pitquhikkut aularutit maniqamun hulidjutit haffumunga inugiangnirmi uqaqhutik piksaluqhutiklu. Nunallaanun pulaaqtaqtut ukualu pinahuarutit aularutighait upalungaiqtut aulahimaaqtumik Kivallirmi ukualu malruk aalak aviktungniik (aalat ikajuqtut timiujut) uvani 2022/23milu.

Una pinahuarutit pihimajug tungavikkut tamna naunaijaqhimajut atuqtait ukua Havagvia

Havaavut

Uqariqtut 3

Ikajungniaqtavut inulramiit mahulingaidjutighait

Hulidjutinun NaiMaligaqttumik

- 3-1. Amigaijuumiqlugit ningaqtailinirmun ajuiqhautit ukualu ilihimajait inulramiit angutit (inirnirillu kitut ikajuqtut inulramirnik)
- 3-2. Hakugikhjuumiqlugit hivuliqhungnirmun ajuiqhautit ilauqtigiigutillu upalungaijautinun inuuhiqattiarnirmun-ilaujut pinahuarutit inulramirnun
- 3-3. Amigaijuumiqlugit pijaarnirmun hakugingnikikut- pihimajut pinahuarutit inulramirnun tapkua ikajuqtut pivalladjutainun tunihinirmunlu hapkuninga Inuit ajuitainik, ilihimajainik atuqtainiklu
- 3-4. Amigaijuumiqlugit pijaarnirit nutaqqanin ukualu inulramiit inuuqatigiingnirmik ilihaidjutit iluanii ukualu aangajaanrnaqtunik pittailinirmun pinahuarutit
- 3-5. Ihuaqhjuumiqlugit igluqpait pjaarnirmunlu aanniarnaitumik ulapqinirmun pijaghat, ilaujut ulapqidjutit hhlulukaarutillu
- 3-6. Amigaijuumiqlugit ilaudjutit nakuunirillu iliharvingni nutaqqat inulramiillu

Iniqtiqhimajait

Hakugiktuq angirutikput ikajuriangini Nunavunmiut inulramiit hivuliuhimaaqtuq hapkununga NSPSkut Havaqatigiinun. Una angirut takunaqtuq imaa anginirharmik havaaghat iniqtiqtaujut uniudjutaujullu qitqani kikliani qanuriniit uniudjutit titiraqhimajut uvani 2020mi. Pihimablugu ihumamun pidjutaujunun ajuiqhautit pihimajut Inuit pitquhiitigut ihuaqhjuumiriangini inulramiit mahulingaidjutighait aghuuqhaidjutillu tunuini hapkua uuktuutit iniqtauhimajut talvani Ulbuqtuhiviani 2020.

- IIKELCKut havaktut havaqatigittiaqhugit ukua Arctic Children and Youth havagiangini Inulramiq Hivuliqhuqtuq Ihumamun Aanniaqtailinirmun Ilihaidjutinun atugahaq ilihajillu ikajuutighait aghuurutinun nakuujumik uvalu ikajuruminarnikkut ihumamun aanniaqtailinirmun inulramirnun.
- Ilisaqsivik ukualu IMHA havaktait malruk piksasiuk havaqatigiblugit amigaitut havaqatigiit, una Makimautiqsat piksasiuq kitut piksasiuluqtait nunallaani-hivuliqhuqtut inulramiit inuuhiqattiarnirmun pinahuarutit.
- IMHAKut havaktait aalakiit piksasiulunirmun ikajuutit ikajuutighat inminiiqtailinirmun ukualu IISP ilihaidjutait.
- Hapkua ikajuqtaunirmun hivajautait tadjja piinarialgit:
  - Nutaqqat kajuqtaunirmun Hivajautaa – 1-800-668-6868, kidshelpphone.ca takunaqtukkut, naqitaqluguluuniin 686868
  - Youthspace.ca – 1-833-456-4566 (call), 1-778-783-0177 (naqitaqlugu), unaluuniin www.youthspace.ca
  - Nunavut Kamatsiaqtut Ikajuqtaunirmun Hivajautaa – 1-867-979-3333 akiitukuluuniin 1-800-265-3333
  - Crisis Services Canada – 1-833-456-4566 unaluuniin www.crisisservicescanada.ca
  - Isaksimagit Inuusirmi Kataujjiqatigiit Iqittiaqhimalugu Inuuhiq Katimajiiit – 1-866-804-2782

Nunallaanun-MManiqamun-pihimajut Ilihaidjutit Inulramirnun

Havagvia Aanniaqtailinirmun havaqatigijait ukua QHRCKut havagiangini ilihaidjutinun pinahuarutit nunallaanun hivuliqhuriangini tunihinirmun maniqamun-pihimajut ilihaidjutit inulramirnun.

Ilihaidjutit manikhaillu tunijaujut havagvingmin ihuaqhijuumiriangini aktilaangit tunihinirmun ilihaidjutinik nunallaat aktilaangitigut.

Ilihaidjutinun piksasiuliuqhimajut, kitut hivituniqaqtut malrungnik ukiunik havagiangini, turaaqhimajuq maniqamun-pihimajut pinahuarutit hapkununga Inuinnarnun inulramirnun iniqtaujut atughaaqtilugu 2021. Havagvik tadjja havaligtait tujungnirmun upalungaijautit tamainun Nunavutmi nunallaanun maligabanik atulirnanun ilihaidjutit

Kitikmeot Turaangadjutaa Uqauhirmun Aghuurutit Inulramiillu

Tiktilugu Iidjirurvia 2020, KitIA aularutijaat pinahuarut inmi inungnun ukualu pitquhikkut havagviit tapkua turaangajut havaqatigilugit katimajinun ilaujut, Inirnighat, inulramiillu havaqatigilugit uqauhikkut ilihajit aghuuqhaijullu. Tikinahuarutait katiqlugit kangiqhidjutit ilaujunin naunaijariangini inmi ihumagijatik pinahuarutinun. Qanuriniit pitquhinun hulidjutit ihumagijaghat pinahuarutinun ilaujut hulidjutit imaatun

Havaavut

Uqariiqut 4

Tunihiniaqtugut hatumiarnirmun ilihaidjutinik

Hulidjutit Naittumik

- 4-1. Amigaiquumiqtut pijaarnirit pidjutaujut ininiiqtailinirmun ilihaidjutit hapkunanga hivungani havaktinun ukualu tamaita piujut nunallaani ilaujut
- 4-2. Amigaiquumiqlugit pijaarnirit tuqffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtut atuqtaujuunun ilihaijutit
- 4-3. Amigaiquumiqlugit pitquhikkut ajuinirit ilihaidjutit hapkunanga havaktinun havaqatigiit kivgaqtuqtut timiujunun
- 4-4. Amigaiquumiqlugit pijaarnirit nunallaani katimajiit aalakiinik hatumiarnirmun ajuitatik pivalliadjutighainun pinahuarutit

Iniqtiqhimajait

Ininiiqtailinirmun hatumiarnirmun ilihaidjutit ihariagijaujut tapkua ilihimanirmun ajuitamingnunlu ilihaiqlugit ilihaiqtut. Uniudjutaujut qitqani qanuriniinun uniudjutit uvani 2020mi, ilihaidjutit hivuliujujut hulidjutit amigaitut havaaghat havaktaujut iniqtaujut hapkunangat IIKELC, NAC, Inulirijitkut, Aanniaqtailinirmun, Pitquhiliqijit, NTI, ukua RCMP, aalakiillu havaqatigiit timiujut hamanga 2017min hamunga 2019mun.

Ajuqautit pidjutaujut aanniarunmun nunaqujami, ukua NSPS Havaqatigiit havainaqtut havaktit aulahimaaqtumik havahugit ilihaidjutinun ilaujut hulidjutit, qiniqhiajut pijaghanik ikajuutighanik ilihaiqtunun unghaktukkut, hivumuqtitaujut upautiblutik ilihaiqtitijut pijariaqaqqat, upalungaijaqhugillu hivuniptingni katimadjutighat niriukhutik taimaaqpalianirmun inungnun aanniaqtailinirmun maligahat.

Hapkua uuktuutit pidjutigijait havaaghat iniqtaujut talvanga Ubluqtuhivia 2020 ilaujut hatumiarnirmun ilihaidjutit atuqtilugu aanniarun nunaqujami.

- GN-kut Havagviat Aanniaqtailinikkut HR-kullu ukuallu aallatqiiktut kavamatuqatkut nanminiaqtullu timiqtaujut maniliqtuqtait ASIST, Ihumaqattinirmut Munaqhidjutit, SafeTALK!, pitquhikkut ajuitaminik, unalu tuqffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtut atuqtauhimajut (tuniyauhimajut hapkunanga Radius-kut Ilihaidjutinun Ilihaqvikujaq). Ilihaidjutit tunijaujut amigaitunin GNkut havagviinun ukualu timiujut.
- Ukua NSPS Havaqatigiit ihumaliuqtut hilataanin tajjauhimajumik tuqffihungnirmun ilihaidjutinik kinguani ihumaliuqhutik iluani pivallianirmun tuqffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtunin atuqtaujujut ilihaidjutit atugahat nutaquiqtitauniaqtut tunihinirmun ihariagijaujut ilihaidjutit. 100 ilaujut nunallaanit tamainni Nunavunmi ilaujut Radius Ilihaidjutainik Iliharvikjuamin tuqffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtut atuqtaujut ilihaidjutit uvani Hikutirvia 2021mi. Aipaa ilihaidjutinun upalungaijaqhijaujut Ukiaghani 2022mi.
- NAC havaqatigiblugit hilataani ASIST ilihaijiit tunihijaamingni Inuinnarnun-pihimajut ilihaidjutit amigaiquumiriangani ininiinirmun ilituqhaidjutit, hatumiarutit, pittailidjutit.
- IIKELC Aularutijaat una Ikajuqtaujujut katimaquarut uvani 2021mi.

Nunavunmi Ilihariaqpaallirvik Amigaiquumiqhugit Inminiiqtailinirmun Ilihaidjutit

Ilaliutihimajut tunihinirmun aulahimaaqtumik ilihaidjutit amigaiquuiriangani inminiirnirmun ilituqhaidjutit, hatumiarutit, pittailidjutillu hamani NACKuni, iliharviup havaktait turaangajut pinahuarutinun amigaijuumiriangani ilihimanirit ajuitaillu ilihaqtut kivgaqtuqviup havagviani.

Tamaita ilihaqtut hapkunani Inulirijitkut pinahuarutainun ilihaqtitaajut tadsa haffuminga ASIST, Ihumamun Aanniaqtailinirmun Aanniqtuqarnirmun Ikajuutit Inuinnarnun, ukualu ningaqtuunginirmun ajuqhaqtunun hatumiarutit hivuani iniqtinagit. Hivuliq ukiut Inulirijitkut Pinahuarutainun ilihaqtut ilaupkaqhugit ASISTmun unalu qajangnaitumikUQAQNIQ! Ilihaidjutit uvani 2018 unalu2019 ukualu upalungaiqhutik ilihaffaaqlutik haffuminga ilihaidjunmik aanniarun nunaqujami maligahat taimaaqpaliakpata.

Ilihaqtut hamani NACKut Ukiuqtaqtumi Munaqhiunirmik ilihaidjutit tunijaujut

Taijauhimajut Tuquffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtut Atuqtaujunun Ilihaidjutit

Ihumaliurutit hilataanin uqautigijaangani tuqurffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtut atuqtaujut ilihaidjutait auqpakhimanirmun katimajut pipkaqtait GNkut aularutilugu una ihariagijaujuq ilihaidjut. Una Radius Ilihaidjutinun Iliharviup havaktait pihimajut tuquffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtut atuqtaujutigut ilihaidjutit hapkununga GNkunun.

Ukua NSPS Havaqatigiit tutqighaqtait ilihaidjutit uvani Hikutirvia 2021 ukualu 100 ilaujut nunallaanin tamainin Nunavunmi ilihaqtut haffuminga Radius Ilihaidjutainik Iliharviup tuquffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtut atuqtaujunun ilihaidjutit.

Radius Ilihaidjutainik Iliharviup, haffumuuna Nutaqqanun Inulramirnunlu Kivgaqtuutit, tunihijut tuquffihungnirmun-kangiqhidjutiqaqtut atuqtaujunun ilihaidjutit. Atuqhugit inmi amigaitunik-huaktungnirmun havaqatigiit ajuittiaqhimajut munaqhijut, Nunavut pijaaliquhugit inmi ajuitiaqhimajut havaqatigiit kitut aghuuqtut tunihinirmun anginirhamun ilihaidjutinik ajuittiaqhimajunun havaaqaqtut nutaqqat ihumamun aanniaqtailinirmun hivumunlu. Taijauhimajut nidiutigihugit ilihaidjutit ilaujut

Havaavut

Uqariqtut 5

Ikajungniaqtavut ihivriurutit, munaridjutit ukualu naunaijautit

Hulidjutinun Naittumik

- 5-1. Hakugikhijuumiqlugit kangiqhimadjutit Inuinnarnun-pihimajut itquumajut atuqtaujut inminiiqtailinirmun
- 5-2. Ihuaqhijuumiqtut naunaijautinik katitirutit ukualu naunaijautinik uqarijaujut Piliihimanin, GNkunin, NTIkunin unalu Nunavunmi Huituliqiji
- 5-3. Aulahimaaqtumik munaridjutit naunaijautillu atulirnirmun hapkua NSPS

Iniqtiqhimajait

Kangiqhimalugit ihuarnirit hivunighaliurutit ukualu atuqtaujut ikajuriangini Inuinnait ikajuutigijaaqut ihuaqhijuumiriangini ikajuutit pinahuarutillu ilaujut inminiiqtailinirmun havakhugillu hahulingiadjutighati Nunavunmiut. Takunaqtut ihivriungnikkut tutqighautaujut katitirinikkut upautidjutit aalangajughat ihuaqlutiklu unghahiktumun ihaangnirmun. Aghuuqhimaagtugut katitirnirmik atautimuklugillu naunaijautit iliturijaangini kangiqhimadjutiqaqtunik ihumaliurutinun-havaanun ilihaidjutinunlu ihuaqhariaqaqtullu ihariagijaukpata. Ilaliutihimajut aghut havaktanun iniqtiqhimajunun hapkunanga NTIkunin, IMHAKunin, ITKkunin, ukualu IIKELCKut uniudjutigijait qitqani kikliini qanuriniitigut uniudjutit, hakua uuktuutigijaujut pidjutiaqtut ilanginik havaat iniqtirutait aktilaariangini qanuriniit.

- Inuusivut maniliqtuijut naamavjaktumik \$3 million atautini ukiuni ikajuutighanun inuinnarnun-pihimajut inminiiqtailinirmun pinahuarutit Nunavunmi nunallaanun. Ilaliutihimajuq maniliqtuqtaujunun pijaghat ilaujunun nunallaanun tujuqlugit pinahuarutit uniudjutait ikajuutighat naunaijautinun.
- Inuusivut havaktait aghuurutiqaqtut Nunallaanun Inuuhiqattiarnirmun havaaghat ikajuqlugit tughiutit maningnik naunaijaqlugillu ukua Upigivatsi, inminiiqtailinirmun pinahuarutinun mangit. Aanniarut nunaqjuami hulaqtigijait tujuqtaujut naunaijautait uniudjutit talvanga Ubluqtuhivia 2020mi.
- Havagvia Aanniaqtailinirmun havaktait naunaijautit katitirinirmun havauhiit tujuqhugillu titiqqat hapkununga NSPS Havaqatigiinun katitiriangini qanuriniit atautit hulidjutit hulidjutinun upalungaijautani.
- IMHAKut aularutijaat hivuliqpaami havaaq una Nunavunmi Ihumamun Aanniaqtailinirmun Naunaijainirmun Auladjut havaqatigiblugit Kuglutuk ihuaqhijuumiriangani naunaijautit katitirnirniinun ihivriuffaarnirmunlu amigaitlaangit ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutit atautinun atuqtunun inminingnik aanirnirmun inminiirahuarnirmunlu.

Nunavunmi Ihumamun Aanniaqtailinirmun Naunaijainirmun Auladjut

Ukua NSPS Havaqatigiit tutqighaqhugit aghuurutit mighaanun naamaginginirmun inminiirniq ikiklijuumiqlugillu inminiiqhimajut amigaitilaangit, naunaijaqhugillu ihariagijaujut naunaijainirmun auladjutit tunihilutik ihuaqtumik qilamik upautidjutinik iikajungnirmun.

Iltaridjutit angirutinun uvani Inuusivut Anninaqtuq, ukua Havagvia Aanniaqtailinirmun ihuaqhaqhugit ikajuutit havaklugit Ihumamun Aanniaqtailinirmun Naunaijainirmun Auladjutit (MHSS) Nunavunmi.

Ukua MHSS havaktauhimajuq ihuaqhijuumiriangini qanuriniit tikitaangani ihumamun aanniaqtailinirmun aannialaqidtailidjutit, hatumiarutit, ikajuqhugillu kinguani inminiiqtut ilainun ikajuutinun pinahuarutit tunijaujut Nunavunmiunun ikilijuumirahuaqhugit ihuinaarutit inminiirahuarnirmun huiqnirmunlu.

Ukua MHSS ilaqaqtuq naunaijaidjutit auladjutainun kitut pidjutiqaqtut qilamik ukualu naunaijaqhaimajunik atadjutainun pinahuarutit pivallidjutainun aghuurutit nunallaat aktilaangitigut aviktuqhimajup tikhahuarutainun maliruagahainunlu munarijaujaangini, naunaijaidjutit, ajuqhautillu naunaijautainik. Pihimajut aadjikiiktunun hivunighaliurutinun atuqtaujut atugahanun inungnun aanniaqtailinirmun naunaijaidjutinun ukualu ilaqaqtut huiqtuliqijit naunaijautait, RCMP naunaitkutait, ukualu kangiqhidjutit nunallaani munaqhitkunin.

Havagviup havaqatigiliqtait havaqatitik Kulguktumi pijaangani hivuliqpaaq havaaq MHSS haffumuuna nunallaanun-pihimajut hatumiarnirmun auladjutit ikajuutighat Nunavunmiunun qajangnautiqaqtut inmingnik-aanirahuarnirmun. Hivuliqpaami havaaq ikajuqtaujuq hapkunanga nunallaanin tunihijut ihumamun aanniaqtailinirmun hiamitiqtailinirmun qaujijajimin.

Hivuliqpaami pinahuarutit hivuliqpaami havaami imaa:

Havaavut

Uqariqtut 6

Tuhaqtiniaqtavut angmaumajumik Nunavunmiunun pittailinirmun ukualu qanuriniit

Hulidjutit Naittumik

- 6-1. Amigaiquumiqlugit pijaarnirit kangiqhidjutit atulirniranun hulidjutit qanuriniillu
- 6-2. Amigaiquumiqlugit ilituqhaidjutit inminiiqtailinirmun, ilaujut qanuqtut ikajuutighait ihumamun aanniaqtailinirmun inuuhiaqtariatutighat hunallu kivgaqtuutit piinialgit
- 6-3. Qajangnaitumik tuhaqtidjutit mighaanun inminiiqtailinirmun ukunani tuhaqtitijiinin ukualu inungnun uqautiginirmun
- 6-4. Amigaiquumiqlugit atungnirit ihuaqtut, nalaumajut Inuktut taidjutit ilaujut inminiiqtailinirmun

Iniqtiqhimajait

Uqautigiblugit kangiqhidjutit angmaumajumiklu tuhaqtidjutit Nunavunmiunun mighaanun ihumamun aanniaqtailinirmun, qanuriniillu havaktaujut hulidjutinun pidjutainun Inuusivut Anninaqtuq hulidjutaujuq ukununga NSPS Havaqatigiinun. Nuitirutit haffumunga kinguliqpaamun uniudjunmununalu qitqani pidjutiqaqtuq uvani 2021mi katitiqhimajut aulahimaaqtut angirutit tautungnarnikkut. Ilihaidjutit ihuaqhariaqaqtut uvani 2020 ihuaqhijaangini ajuqhautit pidjutaujut aannirunmun nunaqujami uvalu ilaliutihimajut aghuurutit ikajuutinun uniudjutinunlu. Ukua NSPS Havaqatigiit aulahimaaqtumik havaqatigiiktut angirutiqaqhimaahutik ilauqatigilugit atautit, katimajit, inungnunlu inminiiqtailinirmun aghuurutit hulidjutillu. Hapkua iniqtirutit pidjutiqaqtut ilanginik katitiqhimajut havaavut turaangajut angmaumajumik tuhaqtinirmun qanuriniillu.

→ IIKELC aularutijaat *inuusiq.com* uvani Hikutirvia 2021 kivgaqturiangini atauhiq qitqani qaritaujakkut najugaa tamainun inminiiqtailinirmun tamajat ikajuutillu.

→ Ukua NSPS Havaqatigiit hivuliujat naunajautit aghuurutillu atauhinguqlugit Inuktut taidjuhiit ilaujut ihumamun aanniaqtailinirmun inminiiqtailinirmunlu. Inuit Uqausinginnik Taiguusiliuqtiit (IUT), IMHA, ukualu Pitquhiliqijit havaktut mighaanun havaklugit angirutikkut taidjuhiit hapkununga ihumamun aanniaqtailinirmun kivgaqtuutinin tuniuhaijunun, uqaqtiliqtuijit, numiktirijit, tuhaqtidjutillu. Una hulidjutinun pidjutaujuq aulahimaaqtumik hivuliuniaqtuq ukualu Havagvia Aanniaqtailinirmun havaqatigiliqtait IUTkut aulahimaaqtumik tunihijaamingni atugahanik tutqighaidjutiniklu ihuaqtunik taidjuhirnik ikajuutighat naunaitunik numiktiriangini ihumamun aanniaqtailinirmun ipiralainirmunlu taidjuhiit.

→ Ukua United for Life naunajautait nutaanguqtihimajut tujuqtaublutik qaritaujakkut hapkunuuna IIKELCkut nutaaq *inuusiq.com* qaritaujaliqvia.

→ Qaffiuniit hulidjutinun hunat, qaffiuniit tigumidjutiqaqtut ukualu uniudjujait, havaktit aalanguqataaqtut, ikajuutillu kikliqaqtut naunajautaujuq ukiutigut uniudjutinun pidjutaujut ajuqhautinik. Upautidjutiti uniudjutinun ihuaqhaqtuq qitqanun qanuriniinun uniudjutit, makpiraaliuqtaujuq uvani 2021, unalu kinguliqpaaq uniudjut.

→ Havagvia Aanniaqtailinirmun ukualu NSPS Havaqatigiit angiriiqhimajut hulidjutinun pidjutaujunun uvani

Havaavut

Inminiiqtailinirmun Ikajuutit Ilihaijinun Ilihaqtununu

Havagviat Ilinniaqtuliqijikkut havaktait qaffit ikajuutighat ilihaidjutighallu ikajuutighat inminiiqtailinirmun.

Ikajuutit piinialgit aalakiikkut havaktauhimajut ikajuutighat pijaangini pidjutigilugillu ihariagijaujut aalakiinin ilihautunin ilihautainun. Havaktauhimajut ilaujut:

- Qaritaujakkut nipiliuriiqhimajut ikajuutighat ikajuriangini unghiktut qaritaujakullu ilihautut
- PowerPoint-mi ikajuutighait ilihautut
- Ilautut ilihaidjutit

Ikajuutit uqautigijaujut turaangajut aghuungnaqtunun kangiqhidjutinun ikajuutighat inminiiqtailinirmun aghuurutinunlu inuuhiqattiarnirmun. Kituujuut ikajuutit ilaujut:

- Ihumaalakhimajunik Munaqhidjutit – PowerPoint, ilihaidjutit, makpiraallu kautuamiutat
- Paqiniq Niriugutighamik Haffumuuna Munaridjutikkut Makpiraaq – atulirnirmun maligahat
- 21 Ublut Niriugutighanun Hulidjutinun Maligahat
- Ilihaqtunun Ikajuutit Kivgaqtutit Ihumamun Aanniqtailinirmun Auladutinun

Isaksimagit Inuusirmi Katujjiqatigiit Iqittiaqhimalugu Inuuhiq Katimajit Aularutijaat inuusiq.com

Uvani Hikutirvia 2021 IIKELC aularutijaat aghuurutiqaqtuq qaritaujaliqivik ikajuutighaq inminiiqtailinirmun amigaiquumiqlugillu tuhaqtidjutit pijaarnirillu ikajuutinun qaritaujakkut qaritaujakullu atugahat.

Qaritaujaliqivia atauhiq ikajuutighaq tamainun ikajuutinun tamajanunlu piinialgit hapkunuuna IIKELC. Kangiqhidjutit ilihaidjutinun, nunallaat hivajautait, qanuqtullu pijaangini ikajuqtaunirmun naunaijataqhimajut iliuraqtauhimajut qaritaujamun.

Ikitut uuktuutit qanuriniit ikajuutit piinialgit qaritaujami najugaani ilaujut:

- Inulramiit Qaritaujakkut Qajangnautinun Makpiraait
- Hakugiktuq Tungavik hapkununga Inuuhiriktumik Havaqatigiigutit Makpiraait
- Inminiiqtailidjutit, Pijaaqtuq Makpiraaq
- Nutaqqat Hulidjutait ukualu Kalajaghat Makpiraaq
- Nunallaanun Ikajuutinun Titiqqat
- Ikajuutaujut Kangiqhidjutinun Ilagiingnun Kinguani Inminiiqtuqaqqat Makpiraaq

Uqariqtut 7

Ikajungniaqtavut ilihalihaaqtut pivalliadjutighait

Hulidjutit Naittumik

- 7-1. Amigaiquumiqlugit pijaarnirit ilihalihaaqtunun hatumiarutinun ikajuutit angajuqaanun, ilaujut ajuitatik pivalliadjutighainun pinahuarutit pidjutitqaqtut Inuit pitquhiinik
- 7-2. Amgaiquumiqlugit piinialgit aalakiit ikajuutighat hapkununga ilihalihaaqtunun ilihaidjutainun, pidjutitqaqtut Inuit pitquhiinik
- 7-3. Hakugikhijuumiqlugit iliharvingnun-pihimajut ikajuutit ihumakkut ilihaidjutinik
- 7-4. Hakugikhijuumiqlugit havaktuliqijit aktilaangit ilihalihaaqtunun ilihaidjutinun pivallianirmunlu havagviit
- 7-5. Ihuaghijuumiqlugit aanniaqtailinirmun pivalliadjutighait nutaranuat
- 7-6. Hakugikhijuumiqlugit maliruagahat, pinahuarutit ikajuutillu munaridjutighait nutaqqat pimmarluktaunirmin

Iniqtiqhimajait

Hivunighaa Nunavut ihariagijait inuuhiriktut nutaqqat. Inmi hivunighati hakugikhijuumiqtut imaa tunihinirmun pinahuarutit pihimajut Inuit pitquhiinun pihimalugillu munaridjutinun pidjutit piinialgit nutaqqanun pijaarnirmun nakuujumik munaqhiliqidjutit, nutaqiqiviit, niritiarutighait, qajangnautailu. Ukua NSPS Havaqatigiit kinguani iniqtiqhimajait uniudjutigiblugit qaffit pinahuarutit uvani 2018 unalu 2019 ikajuutighat ilihalihaaqtunun pivalliadjutighait. Hapkua iniqtiqhimajut uktuutit pidjutajut uktuutainun ilihalihaaqtut pivalliadjutighainun havaktaujut talvanga Ubluqtuhivia 2020.

- Havagvia Ilinniaqtuliqijit, QIA, ukualu hilataanin havaqatigiit havaktait, piliuqhugit, tuniuhakhugit iliharnirmun ikajuutit laisqaqtunun ilihalihaaqtunun ukualu nutaqiqiviit. Makpiraat ukualu qaritaujakkut ikajuutit, tujuqtaujut tamaita ilitairjaujakkut uqauhiit, turaangajut Nunavunmi uqauhiitigut pitquhiitigullu.
- Inungnun Aanniaqtailinirmun amigaiquumiqhugit tujuutit hkugikhijuumiqhugillu ilihaidjutinun ikajuutit hapkununga Canada Prenatal Nutrition Program imaa ilaliutiblugit tutqighaijip havaaghaa ukualu auladjutinun pinahuarutit tamaini Nunavunmi nunallaanun. Aanniarun nunaqujami maligait pidjutigijait pinahuarutit ihuaqtaublutik kitut ilaujut tunihinirmun niqighanik aalallu aktungninikkut ikajuutit.
- Havagvia Ilinniaqtuliqijit tunihiblutik auladrutighanun maningnik aulahimaaqtumiklu maniliunirmun pijaghat iglumingni munaqhijut nutaqqanik tapkua tughitqut laisunik. Havagvik tunihijut aulahimaaqtumik ikajuutinik ilihaidjutiniklu havagvingnun ukualu nunallaat pijaangini anginirhakkut piumajajut ilihalihaaqtunun ukualu nutaqiqiviit Nunavunmi.
- Havagvia Inulirijitkut havaktait atuqtaghat iliharnirmun ikajuutighat ukununga *Nutaqqanun Pimmarlungnirmun ukualu Ighinarnirmun Uniudjutinun Maligaaq.*
- Havagvia Inulirijitkut havaqatigijait ukua IIKELC ukualu ASIST ilihaijit havaklugit atugahat Step-Wise unalu ASIST ilihaidjutit hakugikhijuumiriangini nutaqqanun nuliqinirmun ihuinaarutit pittailidjutighait. Ilihaidjutit nuutiqtajut qaritaujakkut atuqtilugu aanniarun nunaqujami upalungaiqhutik aularutiffaaqlutik upautilutik

Havaavut

Inungnut Aanniaqtailinikkut Akhuuqhajut FASD-mik Pittailidjutighaanik

Inungnun Aanniaqtailinirmun havaqatigiit ukua Piruqatigiit Resource Centre ukualu IMHA havagiangini amigaitut ikajuutighat uvani 2021 turaangajut ikajuriangini hingaijat arnat ukualu FASD pittailinirmun.

Ikajuutighat havaktaujut ilaujut:

- Aangajaanaqtunik Atungnirmun ukualu Hingaijat – a PowerPointkut katimadjutit, ilihagahanun upalungaijautit, ilihaidjutinunlu ikajuutighat hapkununga CHRkunun aghuurutighat nunallaanun ilihaidjutinun ilauqatigiingnirmunlu
- Apitilirvia Aangajaangaqtutigit Atungniranun Ilituqhaidjutinun Tatqirhiut – naunaijaut Aangajaangnaqtunik Atungnirmun ilituqhaidjutit Ublua uvani Apitilirvia 9th
- Ilihaqatigiiktut unalu Uqautigitigu FASD Makpiraat Ilituqhaidjutit – unalu 'Hunamik Niriugut Atuqtilugu una FASD Ihivriurutinun' tuniuhagahat titiqqat
- Tamapta Ikajuqtigu Aangajaangnaqtunik Atungilutik Hingaijat – nivingajughaq Aangajaangnaqtutugapiluni Nutaqqanun Pimmarlungnirmunlu Ighinarnirmunlu Uniuudjutinun Maligaaq Iliharnirmunlu

Inulirijitkut Atuliqtaat Nutaqqanun Pimmarlungnirmun Ighinarnirmunlu Uniudjutinun Maligaaq Iliharnirmun

Havagvia Inulirijitjut unalu amigaitunik huangnirmun NSPS Havaqatigiit havaktut atautimun ihuaqhijuumiriangini kiudjutit ihuinaarutinun nutaqqanun pimmarlungnirmun imaa pipkainirmik aadjikiiktumik ihuaqhijuumiqtuniklu *Nutaqqanun Pimmarlungnirmun Ighinarnirmunlu Uniudjutinun Maligaaq* (CANRA) kangiqhidjutit maligahallu.

Atulihaaqtilugu 2022 havagvik Niripkaijut uvalu Iliharnirmun katimadjut tamainun Inulirijitkut havaktiinun. Iliharnirmun katimadjutit tunijaujut nakuujunik uqautigijaujunik ukualu ilaujut uniuudjuiblulik tapkua kangiqhidjutit ikajuqtait ihuaqhijuumiqtut upqutidjutit ilauqatigiingnikkut pitquhirmunlu ihuaqtut.

Iliharnirmun katimadjutinun kangiqhidjutit tunijaujut atuqtilugu QITQANI ilihaidjutit ukualu StepWise (turaangajut ihivriurutinun apirhuutit atuqtaujut atuqtilugu nutaqqanun pimmaqluutinun ihivriurutit).

Uqariiqut 8

Ikajungniaqtavut nunallaanin-hivuliqhuqtajut hulidjutit

Hulidjutinun Naittumik

- 8-1. Amigaiquumiqlugit ihuaqhjuumiqtullu maniktigut ikajuutit nunallaanin-hivuliqhuqtut pinahuarutit inminiiqtailinirmun
- 8-2. Ihuaqhjuumiqtut atuqtaujut ikajuutit hapkununga nunallaanin-hivuliqhuqtut inminiiqtailinirmun
- 8-3. Amigaiquumiqtut pijaarnirit ilihaidjutinun ukualu ilihimajamingnik uqautijut pijaghat hapkununga nunallaani ilaujunun
- 8-4. Amigaiquumiqtut nunamingni uqaqatigiiktut hulidjutinunlu upalungaijajut inminiiqtailinirmun, ningaqtailinirmun inuuhiqatiarnirmunlu aghuurutit

Iniqtiqhimajait

Nunallaat pidjutiqaqtut hivuliqpaami munaridjutinik pihimajaangini atautit ilagiillu tamaini Nunavunmi inuujaangini aanniarnaitumik inuuhiriktumiklu. Nunallaanin-hivuliqhuqtut pinahuarutit ukualu pittailinirmun hulidjutit hivuliupkaqtajut hapkununga NSPS Havaqatigiinin. Ukua NSPS turaangajut ihuaqtunik ikajuqhugit hakugikhjuumiriangini katitiqhimajut annaktuidjutighat. Ilaliutihimajut amigaitunun iniqtirutit uniudjutajut qitqani qanuriniitigut uniudjutit, ilaujut havakhugit ukiutigut nunallaat maniliqtuutighait pidjutighat aalakiinun inminiiqtailinirmun ukualu inuuhiqattiarnirmun katimaqjuarutit imaatunn ASIST unalu safeTALK, hapkua iniqtiqhimajut pidjutiqaqtut havaangit havaqatigiit iniqtiqhimajiat talvanga Ubluqtuhivia 2020 ikajuutighat nunallaanin-hivuliqhuqtut hulidjutinik.

- KitIA havaqatigiingnikkut havaqatigijait GNkut ujarakhiuqtillu katimapkajjaamingni ukualu tajjauhijajut hulidjutit inulramirnun turaangajut mamiharnirmun, inuuhiqattiarnirmun, uqauhikullu katimapkajjut aghuurutigiblugu INuit pitquhiit hamani Kitikmeot aviktungniani – hulidjutit taimaaqtaulaktut katimangmata uvani Iidjiruviani 2020 pidjutigiblugu aaniarut nunaqujami maligahat.
- IIKELC, haffumuuna ihuarnikkut ukiutigut maniliqtuqtajut hapkununga GNkunin, tunihijut inminiiqtailinirmun ilihaidjutinik nunallaanun tughiutaitigut – ilihaidjutit pinahuarutainun ilaujut ASIST, Mental First Aid, safeTALK!, nutaqqanun nuliqinikkut ihuinaarutitailidjutit, tuquffihungnirmunlu-kangiqhidjutiqaqtut atuqhugit.
- IMHA tunihijut ukiungani hitamat unalu talimani ukiuni tajjauhijajut maniliqtuqhugit nunallaanin-hivuliqhuqtut pinahuarutit ikajuqhugillu nunallaanin uuktuqtut tughiutinik.
- IIKELC havakhugit havagvighat havaktinikhutiklu Kangiqlinirmi Ikaluktuutiamilu ikajuriangini aalakiit pinahuarutit aghuurutillu.
- Inuusivut nutqalaktut havaatik ihuaqhainirmun upautidjutit maniliqtuinirmun pidjutajut ikajuutinun ajuqhautitigut aaniarut nunaqujami; kihimi; maniliqtuiniq nunallaanin-hivuliqhuqtut pinahuarutit hivulihimaaqtuq ukualu Havagvia Aanniaqtailinirmun havaqatigiblugit aalakiit tigumidjutiqaqtut havagviillu pijaangini pinahuarutit piinariaqariangini.

Havaavut

Isaksimagit Inuusirmi Katujjiqatigiit Iqittiaqhimalugu Inuuhiq Katimajiit 2-ubluk Katimaqjurutik

Tunihiniq haffuminga Red Cross Ten Steps Pinahuarutaanik naunaijaqtaujuq hulidjutinun upalungaijaut hulidjut ikajuutighaq inminiiqtailinirmun nunallaat aktilaangitigut. IIKELCKut ilituripkaqtaat pinahuarutit Nunavumi nunallaanun ikajuutighaq haffumunga NSPS hulidjutainun uaplungaijautighaq uvalu havakhugit uqautigijaujut pijaangini ilaujut kiudjutiqaqlutik iluaniitutigut.

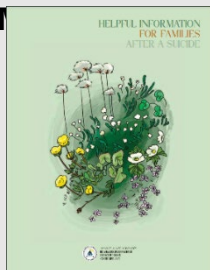
Tamatkiumajuq ihivriurutaa pinahuarutip iluaniitunun pidjutaujut malrungnik aghuungnaqtungnik ihumaliurutingnik:

1. Aturungnainirmun ukuninga Qulit Atugahat Pinahuarutit
2. Havaktaublutik himmautighaanik pinahuarutip

Ukua IIKELCKut ilitarijait ihariaginirit aalanguqtiqlugu upautidjutait pinahuarutinun pijaangini ihuaqtumik nalaumajumiklu tikinahuarutinun.

IIKELCKut nakuujumik havaktait nanminirinikkut malrungni-buluni katimaqjuarutit naunaitqiamik turaarutit inminiirnirmun. Iluaniitut havaktauhimajut ikiliiumirahuarnirmun inminiiatut amiaaitilaanait nunallaani bitauhikkut ihuaatut

Ikajuutauniaqtut kangiqhidjutit Ilagiinun kinguani Inminiiqtup Ikajuutighaq

Uvani Taaqhivalirvia 2021 IIKELCKut tujuqtuijut tajjauhimajunik ikajuutighanik hapkunuuna munaqhitkutigut tamaini Nunavunmi. Una ikajuutauniaqtuq kangiqhidjut hapkununga Ilunlirijitkunun Kinguani Inminiiqtuqaqqat ikajuutinun makpiraaq ikajuqtaujut inirnirit nutarailu ilagiiktut tpkua atuqhimajut inminiirnirmik. Ilaujut nikalirnirmun atuqtaigit ikajuut iluaniituqaqtut ikajuutauniaqtut kangiqhidjutit imaatut titiraqhimajut makpiraat, qaritaujamiitut, ikajuqtullu katimablutik.

Nikaliutit ilaujut huinirit inminiirnikkut ajungnaqtut, aalangablutik hunanin inuit

Hunat ilitavut

COVID-19

Aulahimaaqtumik ilitugut qanuqtut havagiaotingni inuulutallu hapkunuuna ihumagijaungitut atuqtaujut, avatqumajumik malruk ukiuk atungniranun qalagjuarniq COVID-19 aanniarut nunaqjuami, NSPS Havaqatigiit aulahimaaqtumik qiniqhiablutik pijaghanik hivumuurutighamik ikajuutighainunlu nunallaat inminiiqtailinirmun. Qujajugut qujagiblugillu anginirhakkut aghuurutit havaktaujut haffumanga Inungnun Aanniaqtailinirmun, hivungani munaqhitkuni havaktit, ukualu aalakiit NSPS Havaqatigiit havaktiit hiamitiqtailidjutaanun qalagjuarnirup COVID-19 hamani Nunavunmi.

Auladjutiptingni hulidjutikkut titiraqhimajut uvani Inuusivut Anninaqtuq Hulidjutinun Upalungaijaut 2017-2022 iliturijuumiqtugut kitut pidjutauniaqtut ihuaqhijuumiqlugillu ihumaliurutivut hivuniptingni. Ilangit

Ilidjutaajut

1. Amigaitut havaqatigiit kikliqaqtumik ikajuutiqaqtut kitut pidjutaajut ihumagijaungitut ihuirutit hulidjutinun upalungaijautinun.
2. Ilangit havaktit Havaqatigiinun timiujut nuutiqtitaajut aannirutikkut nunaqjuami aghuurutinun ilangillut hulaqutiblutik haffumanga aannirutikkut nunaqjuami. Piitiaqhugit aghuurutait tamaita ukua NSPS Havaqatigiit kitut aghuurutiqaqtut iinun angirutinun hulidjutinun upalungaijautaanun.
3. Pijaangani aipaa hulidjutinun upalungaijaut, ukua Havaqatigiit ihumaliuqlutik ikiklijuumiqhugit amigaitilaangit hulidjutinun hunat piqaqhutiik anginirhakkut-aktiilaqaqtunik hulidjutinik havaktaublutik hulidjutinun hunanun. Ukualu, humia ihumaliurutinun qaritaujakkut pijaghanik tuhaqtidjutinun kangiqhidjutinunlu, Havaqatigiit ihumaliurutiginiaqtaat qaritaujakkut pijaarnirit kikliniklugit nunallaani.
4. Ihuaqhaqhugit upautidjutit uniudjutillu ukualu naunaijautait hulidjutit hunat pijariaqaqtut pijaangini munaridjutit havaktaujut upalungaijautikkut.
5. Havaqatigiitiarutit ukualu tuhaqtigataaqhutik ihariagijajut nakuujumik iniqtiriangini hulidjutit. Havakaluaqtiluta ilikuuqtunik timiujunik, havagviujut havagviit, havaqatigiiktughajugut atuhiqtut uqautigilugit atautikkut ikinahuarutit pinahuarutillu.
6. Pivallidjutait pinahuarutit atuqtaujullu ilaujughaugaluat tamainun naunaijaqhimalugit havaarijaghailu tamaita ilaujut, uniudjutinun havauhiq, ukualu upautidjutinun-ihumaliurutit pijaangini havagahat nalaumajut pinahuarutinun. Una upautidjut angiklijuumirutiginiaqtaat kiunautit mighijuumiqlugit tuuliurutit nutqaqtirutinunlu.
7. Havaqatigiit, tigumidjutiqaqtut, havaaghanunlu atangujat upalungaijaijughaugaluit nakuujumik hivuani ihuaqtumiklu munarilugit kikliqaqtut havagiangini pivallidjutighait hunat atuliribirillu. Tigumidjutiqaqtut havaktaghait ikajuqlugit atulirutighait tuhaqtidjutillu havaktaunikkut atuqtaujut pijaangini nakuunirmun.
8. Aulahimaaqtumik ikajuqlugit nunallaat ilauqatigiigutighait pihimalugillu havauhiit pinahuarutillu pidjutaajut inmi ihariagijamikkut. Hivuani naunaijaitinagit kitunun hulidjutinun, pihimalugit

hungiutinirmun Nunavunmi tautungnaqtumik ihuaqtullut hivuliulugit havaktauhimajut-Nunavumi pinahuarutit tapkualuuniin uqautiginikkut Nunavunmiunin pivallianirmun atuqtilugit.

Hivunighaq

Katitiqhimajut NSPS Havaqatigiit iniqtaat amigaitut hulidjutit titiraqhimajut uvani Inuusivut Anninaqtuq Hulidjutinun Upalungaijautit 2017-2022. Quviahuutigijaaqut havaaghat iniqtiqtaujut kihimi ilihimablugit havaaghariaktuq hivuniptingni Nunavunmi inminiiqtailinirmun inuuhiqattiarnirmunlu aghuurutit.

Aulahimaaqtumik havaktavut kinguvaqtut hulidjutit tadjja havaktauliqtut aghuuqhuta havaklugit hapkua hulidjutninun hunat nutaamun upaungaijaunmun.

Havaktiluta mighaanun utaamik hulidjutinun upalungaijautainik, aghuuqugut havatiaqluta havaqatigiikluta initiriangini amigaiquumiqlugiluuniin tadjja havaaghat naunaijaqlugillu nutaat pijaghat ikajuutighat inminiiqtailinirmun.. Havaqatigiingnirmun atauhirmik pidjutaujumik hivunighaliurut tamna hivuliqhuutigijaa ukua NSPS havaqatigiit' upautidjutaa inminiiqtailinirmun, qaiqujavullu tamaita Havagviit, timiujut, tigumidjutiqaqut una hivliutilugu inminiiqtailiniq tamainun havagvingnun havagviitigut ukualu timiujut aghuurutaa.

Pinahuarutivut aulahimaaqtumik tungaviqaniaqtut tautungnaqtutigit-pihimajut hivunighaliurutit tapkua kiudjutiqaqut aalanguqtirnirmik ihariagijaujut ilaujullu anginirhakkut aalakiit upautidjutit unghaktumun ihaagutiqaqtut ilauqatigiingnikullu. Ilaliutiniaqtavut atungnikkut ilitavut, uqautigijaujullu Nunavunmiunin, nunallaat tigumidjutiqaqut, pijaangini ihuaqhijuumirutighaa upautidjutivut uvanlu nakuujumik hulaqutiqaqlugit qanuriniit.